

1. Obiekt

BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ d. PRZEMYSŁOWO-MIESZKALNY

2. Czas powstania

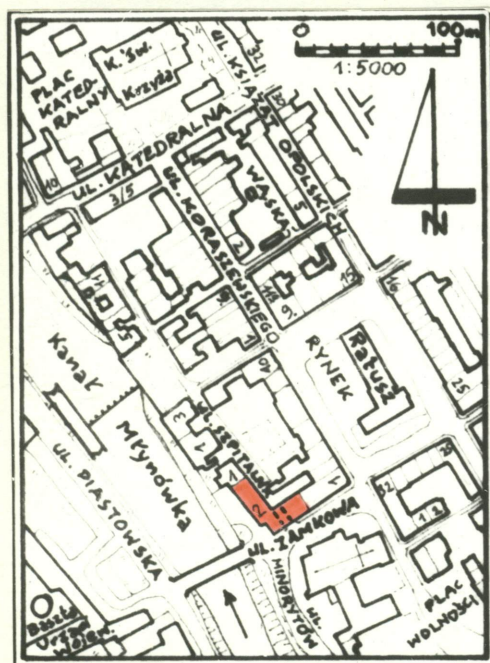
po 1765 r.

3. Miejscowość

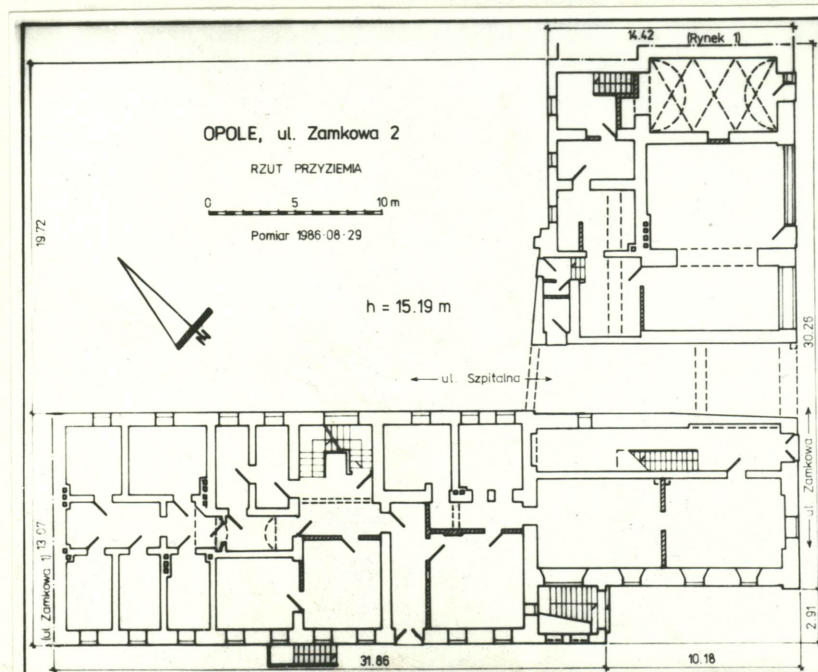
O P O L E

nr hipoteczny .....

11. Zdjęcie, plan sytuacyjny, rzuty

Fot. 1. Widok ogólny od południa.

4. Adres

ul. Zamkowa 2

nr hipoteczny .....

5. Przynależność administracyjna

województwo opolskie

gmina m. Opole

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Opole

Oppeln

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975

województwo opolskie

powiat m. Opole

8. Właściciel i jego adres

Archiwum Państwowe w Opolu

OPOLE, ul. Zamkowa 2

9. Użytkownik i jego adres

J.W.

10. Rejestr zabytków

Nr Ks.A-III 2060/81 data 7.01.1981

autor zdjęć
data wykonania 1986.08.29
miejsce przechowywania negatywów

mgr inż. Zbigniew Łabęcki
ZPAF AFIAP
ul. Grabieżyńska 164/29
53-437 WROCLAW

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Brak danych o autorze. Budynek powstał bezpośrednio po 1765 roku.

Po usunięciu w 1565 roku Żydów z Opolą, pojawili się oni ponownie dopiero w 1761 r. W 1765 r. Żyd Marcus Pinkus otrzymał od władz miasta zgodę na osiedlenie się w Opolu i założenie wytwórni skóry żelówkowej, pod warunkiem zabudowania czterech pustek /pustych działek budowlanych/ w obrębie miasta. W ten sposób powstał opisywany budynek, usytuowany w bezpośrednim pobliżu Kanału "Młynówka" z uwagi na znaczną ilość wody potrzebnej w procesie produkcyjnym. Prawdopodobnie budynek ten powstawał etapami, ponieważ nadal wyraźny jest podział na dwie części /stanowiące dwa skrzydła budynku/. Początkowo budynek pełnił równocześnie nie funkcje produkcyjne i mieszkalne. W latach późniejszych, do 1945 r. był wielokrotnie przebudowywany i zmieniał funkcje, co w konsekwencji doprowadziło do całkowitej utraty elementów wystroju tak wewnętrznego jak i zewnętrznego. Budynek zapewne powstał na fundamentach budynków starszych, zniszczonych na przełomie XVII i XVIII w., ponieważ jeszcze w 1680 r. na tym miejscu widoczne są budynki o wyraźnym gotyckim wystroju /F. Idzikowski - Geschichte ..., wkładka bez nr-u strony/.

W latach 1945 -47 budynek był siedzibą klasztoru OO Franciszkanów, a następnie do 1972 r. mieścił komisariat M.O. z czym związane były częściowe przebudowy wnętrza, m. in. w części pomieszczeń parteru skrzydła zachodniego znajdował się areszt. Brak danych - kiedy pomieszczenia w skrzydle wschodnim przebudowano na sklepy. Od 1972 r. budynek stanowi siedzibę Archiwum Państwowego w Opolu.

Jedyną zachowaną cechą stylową jest typowy dla architektury baroku dach typu "mansard polski" nad skrzydłem zachodnim. Obecny wystrój elewacji całkowicie pozbawiony jest cech stylowych.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrze wyposażenie, instalacje)

Budynek dwukondygnacyjny z poddaszem użytkowym, podpiwniczony w całości. Narożny w szeregowej zabudowie zwartej - skrzydło wschodnie w linii północnej pierzei ul. Zamkowej, skrzydło zachodnie, prostopadłe, usytuowane równolegle do prawego brzegu Kanału "Młynówka", oddziela Kanał od ul. Szpitalnej, której początek /wylot do ul. Zamkowej/ stanowi brama przejazdowa w skrzydle wschodnim. Budynek przylega do zabudowy zachodniej pierzei Rynku.

Konstrukcja: Budynek murowany z cegły i otynkowany. Stropy nad piwnicami ceglane odcinkowe i kolebkowe częściowo z lunetami, oparte na murach. Nad częścią parteru /1 pomieszczenie w skrzydle wschodnim/ sklepienie ceglane kolebkowe z lunetami, w skrzydle zachodnim odcinek korytarza ze sklepieniem ceglanym kolebkowym bez lunet. Pozostałe stropy drewniane z bali ze ślepymi pułapami z podsufitką. Posadzki w piwnicach ceglane założone jastrychem cementowym, w pomieszczeniach sklepowych /skrzydło wschodnie/ z płyt marmurowych łamanych, w sieni skrzydła zachodniego i w sanitariatach płytki ceramiczne jednobarwne, pozostałe podłogi z drewna miękkiego /z desek/. Schody do piwnic /zewnątrzne i wewnętrzne/ ceglane, częściowo założone betonem cementowym, w klatce schodowej schody na I p. kamienne nakładane /granit/ obecnie założone jastrychem terazzo, balustrada stalowa. Schody na poddasze drewniane policzkowe z balustradą drewnianą. Okna drewniane skrzynkowe podwójne, w sklepach witryny stalowe krosnowe pojedyncze. Drzwi drewniane płycinowe i listwowe, we wnętrzach częściowo drewniane gładkie, w pomieszczeniach dawn. aresztu drewniane masywne. Dachy dwuspadowe układzie kalenicowym, nad skrzydłem wschodnim więźba drewniana kleszczowo-płatwiowa, nad skrzydłem zachodnim drewniana płatwiowo-mansardowa /mansard polski/, krycie dachówką ceramiczną karpiówką podwójnie.

Opis: Rzut rozczłonkowany niesymetryczny. Bryła rozczłonkowana nie symetryczna. Budynek na planie litery "L". Skrzydło wschodnie dwutraktowe o sześciu osiach wewnątrz, w parterze brama przejazdowa. Skrzydło zachodnie trzytraktowe o siedmiu osiach wewnątrz, na osi sieni wejściowa z trzybiegową ze spocznikami klatką schodową. W narożniku od S otwarta loggia ze schodami do piwnic.

Elewacje: Wszystkie otynkowane tynkami gładkimi, bez ozdób. Wejście do loggii w narożniku od S przesklepione łukiem pełnym, pozostałe otwory prostokątne, bez opasek. W bramie przejazdowej jeden wspornik ozdobny z reliefową dekoracją w tynku. Wewnątrz budynku brak ciekawszych elementów wyposażenia architektonicznego.

Wyposażenie: Wewnątrz budynku brak.

Instalacje: elektryczna, wodna, wodociągowa. Ogrzewanie centralne z kotłowni w budynku. Piony sanitariatów w budynku.

14. Kubatura 10.291 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 2.708 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne BUDYNEK MIESZKALNO-PRZEMYSŁOWY.	17. Użytkowanie obecne BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ.
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Do 1945 r. - brak danych.</p> <p>1945 - Remont zabezpieczający, naprawa pokrycia dachowego.</p> <p>1947 - Adaptacja budynku na komisariat M.O. Wprowadzenie nowych podziałów ściankami działowymi, wykonanie okienka w ścianie wejściowej, przebudowa części pomieszczeń parterowych w skrzydle zachodnim na areszt.</p> <p>1947-1972 - Kilkakrotne remonty wewnątrz.</p> <p>1972 - Remont wewnątrz i elewacji, uzupełnienie ubytków tynków zewnętrznych.</p> <p>1977 - Remont wewnątrz sklepowych w skrzydle wschodnim, wykonanie nowych posadzek z łamanych płyt marmurowych.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Ogólny stan techniczny budynku - niedostateczny.</p> <p>W szczególnie złym stanie technicznym znajduje się drewniana więźba dachowa nad skrzydłem wschodnim. Kalenica miejscami opadnięta, elementy więźby znacznie zniszczone pomimo wprowadzenia dodatkowych zastrzałów drewnianych znaczna część elementów wymaga wymiany.</p> <p>W niewiele lepszym stanie znajduje się drewniana więźba dachowa nad skrzydłem zachodnim, w której również wiele elementów wymaga wymiany.</p> <p>Znacznie zniszczone są podłogi z drewna miękkiego /z desek/, szczególnie w pomieszczeniach poddasza oraz korytarzy piętrowych. Tynki zewnętrzne posiadają liczne miejscowe zniszczenia i ubytki, szczególnie w przyziemiu. Również znacznie zniszczone są tynki wewnętrzne w piwnicach.</p> <p>Budynek w całości użytkowany, wymagający remontu kapitalnego.</p>	
<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Niedopuszenie do zmiany bryły budynku oraz konstrukcji dachowej, szczególnie nadskrzydłem zachodnim /mansard polski/. Pomimo niezachowania pierwotnego wystroju, bryła budynku pozostała niezmienną od czasu budowy /właściciel budynku planuje podwyższenie o jedną kondygnację przynajmniej skrzydła wschodniego/. W czasie remontu należy spenetrować piwnice, czy nie zachowały się elementy budynków jakie tu stały pierwotnie /przypuszczalne średniowiecznych/.</p>			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Inwentaryzacja budowlana z 1972 r. - Dział Administracyjny Archiwum Państwowego w Opolu /bez nr-u katalog./.

22. Bibliografia

F. Idzikowski - Geschichte der Stadt Oppeln. Opole 1863, str. 121 i nast.

Opole - Monografia miasta - Pr. zbior. pod red. W. Dziewulskiego i F. Hawranka. Opole 1975, str. 219.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

Załączniki: 1. Wkładka nr 1 - Fotografie.

Karta podlega ochronie na podstawie Prawa Autorskiego.

25. Wypełnił

Zbigniew Łabęcki

1986.08.29

26. Sprawdził

1. Miejscowość O P O L E
ul. Zamkowa 2

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZ-
NEJ d. PRZEMYSŁOWO-MIESZKALNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Fotografie.

2

4

6

8

3

5

7

2. Skrzydło zachodnie - fasada.
3. Skrzydło wschodnie - fasada.
4. Skrzydło wschodnie - elewacja boczna.
5. Wejście od ul. Zamkowej w skrzydle wschodnim.
6. Loggia w narożniku południowym skrzydła zachodm.
7. Wejście główne w skrzydle zachodnim
8. Fragment fasady skrzydła zachodniego od północy

Wkładkę założył: 1986.08.29

(Imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

mgr inż. Zbigniew Łabęcki
ZPAF AFIAP

jed. W.A. Olsztyn z. 610/S
OZGraf. Z.P. Ostróda z. 372 n. 20 000

ul. Grabiszyńska 164 29
53-437 WROCŁAW

Wzór ODZ 1978 r.

9

12

15

10

13

16

11

14

9. Skrzydło zachodnie - fragment zwieńczenia przy narożniku południowym.
10. Skrzydło zachodnie - elewacja tylna
11. " " " "
12. Skrzydło wschodnie - fragment zwieńczenia przy narożniku południowym.
13. Skrzydło wschodnie - elewacja tylna
14. " " " "
15. Zewnętrzne schody do piwnic przy skrzydle zachodnim.
16. Reprodukacja wycinka widoku Opola z 1680 roku /z: F. Idzikowski "Geschichten der ..." wklejka bez nr-u strony/.